

Gustav Gullaksen:

Skatte- og avgiftsspørsmål i tannlegenæringen

I den siste tiden har vi lest i dagspressen om skattefusk avdekket ved bokettersyn hos 12 av 13 tannleger i Oslo. Dette er neppe ensartede tilfeller. Det kan skyldes alt fra manglende kunnskaper om regnskaps- og skatteregler til bevisste og gjennomtenkte handlinger for å spare skatt. Det siste er helt klart meget klanderverdig og viser en manglende respekt for norsk lovgivning og manglende ansvar for det samfunn vi lever i. Dette er ut fra allment syn helt forkastelig. Likevel er det klart at vi her står overfor et forhold hvor vi skulle tro tannlegen langt på vei har oversikt over egen handling og over konsekvensene av denne.

Langt mer alvorlig er situasjonen hvis tannlegen har innrettet sin bedrift slik at han daglig bryter skatte- og avgiftsbestemmelser og risikerer å komme i økonomisk ansvar overfor myndigheter, medarbeidere og pasienter – og det vel å merke uten å vite det.

Hensikten med denne artikkelen er å peke på en del slike forhold i håp om at dette kan gi oss kjennskap til hvilket økonomisk ansvar vår tannlegevirksomhet medfører.

Vesentlige forhold knytter seg til den driftsform vi velger og til de kontrakter eller avtaler vi inngår med våre medarbeidere. Normalt ser det ut til at vi benytter følgende tilknytningsformer for våre medarbeidere:

- Ansettelse (lønnsmottakere)
- Selvstendig næringsdrivende
- Utleie av hele eller deler av praksis
- Kontorfellesskap
- Kompaniskap

De enkelte tilknytningsformer har følgende karakteristika:

Ansettelse

Dette kjennetegnes ved at tannlegen stiller sin arbeidskraft og sine kvalifikasjoner til disposisjon for arbeidsgiver i

en avtalt tid og til avtalt pris. Arbeidsgiver har instruksjonsmyndighet.

Selvstendig næringsdrivende (personlig næringsdrivende)

Selvstendig næringsdrivende er et vanlig begrep da det ikke er helt lett å definere presist, og det kan likeledes ha ulike former for forskjellige næringer. Det er mer vanlig heller å nevne de forhold som kjennetegner næringsdriften. Jeg vil derfor peke på følgende forhold:

- Tannlegen leder en bedrift. Denne skal være registrert i firmaregisteret i Brønnøysund.

- Bedriften har normalt eget kontor med adresse, telefon, oppføring i telefonkatalogen, brevark, navneskilt, regulær besøkstid, og eget regnskap.

Videre kan nevnes følgende forhold angående tannleger som arbeider i praksiseiers lokaler, noe som vel er det normale:

- Benytter tannlegen eget behandlingsrom som kun benyttes av denne?

- Rekvireres forbruksmaterieil fra lager (praksiseiers lager)?

- Hva svares på telefonen – navnet på bedriften eller tannlegens navn?

- Har tannlegen eget personale og hvem har avlønning?

- Har tannlegen egne pasienter – eget arkiv – hvem «eier» pasienten?

- Bokføres det etter innbetalinger eller opparbeidet honorar?

- Står tannlegen delkredere for innbetalingerne?

- Skjer innbetalinger på egen bankkonto?

- Er det avtale om arbeidstid, ferier, sykdom, ansvar for fravær, oppsigelse?

- Har tannlegen ansvar for behandling av pasienten?

Alle disse forhold og flere til vil være med i en helhetsvurdering for å avklare om det foreligger et forhold som kan betegnes som selvstendig næringsvirksomhet?

Det helt fundamentale ved næringsdrift i motsetning til lønnsmottakerforhold, er at en næringsdrivende inngår avtaler om å levere et produkt eller en tjeneste med visse spesifikasjoner til avtalt tid, sted og pris til oppdragsgiver, i vårt tilfelle direkte til pasient. Generelt sett har en næringsdrivende normalt ikke bare én men flere oppdragsgivere.

Det blir egentlig feil når praksiseier avtaler arbeidstid og ferier samt sosiale godtgjørelser med sin selvstendige næringsdrivende tannlegemedarbeider.

Etter min mening er det heller ikke mulig å overføre enkelte interne oppgaver fra praksiseiers bedrift til den selvstendig næringsdrivende. Dette gjelder oppgaver som klinikkleder, ansvarlig for personale, innkjøp eller annet. Dette vil jeg tro kun kan utføres av ansatte hos praksiseier.

Det har vært vanskelig å finne forståelse hos tannleger for hva det innebærer å være selvstendig næringsdrivende. Selve innholdet i begrepet synes å være ukjent. Spørsmål om ferie, permisjon, feriepengar, overtid og avtalt arbeidstid dukker ofte opp i diskusjoner omkring arbeidsforholdet. Disse spørsmålene er faktisk irrelevante og dette forbløffer tannlegen når problemet oppstår i forbindelse med avtaleinngåelser. Vi har faktisk måttet si nei til gode søkere på grunn av disse spørsmålene. Saken er at ansvaret for ulovlige kontrakter faller helt ut tilbake på praksiseier.

Ved ansettelser møter vi likeledes en hårdnakket oppfatning om at det skattemessig faller betydelig gunstigere ut å være selvstendig næringsdrivende fremfor å være ansatt. Tabell 1 viser beregninger jeg har foretatt for assistenttannleger for to omsetningsalternativer.

Beregningene bygger selvfølgelig på forutsetninger, men gir likevel et bilde på at det er feil oppfatning å tro at

- ▶ alternativet selvstendig næringsdrivende er mest gunstig. Ved en provisjonsbelastning på 736 000 blir resultatet likt for lønnstaker og selvstendig næringsdrivende.

Årsaken til den tydelige forskjell mellom lønnstaker og selvstendig næringsdrivende i netto etter skatt for omsetningsalternativet 2,5 mill. skyldes de aktuelle skattesatser for 2001. For næringsdrivende er det nedgangen i trygdeavgift fra 10,7 % til 7,8 % for grunnlag over 607 200 og for lønnstakere er det økningen i arbeidsgiveravgift fra 14,1 % til 26,6 % på grunnlag over 809 650 (kakeskatt). Normalt er det ikke avlønninger på dette nivå som er representativt for problemet.

Tallberegninger og oppstillinger overbeviser ikke, og oppfatningen om at selvstendig næringsdrivende-alternativet er mest gunstig lar seg vanskelig rokke. Det synes å være en oppfatning studentene har tilegnet seg allerede på lærestedene. At en næringsdrivende kan utgiftsføre et uttall private utgifter over «firma» er også en oppfatning som henger fast. Faktisk er det slik at de samme relevante kostnader etter avtale kan innarbeides i en lønnsavtale. Virkeligheten er heller den at en lønnstaker har rettigheter både ved sykdom og oppsigelse etc. som en tilknyttet næringsdrivende ikke har. Lønnstakeren sparer utgiftene til eget regnskap, kan redusere sitt forsikringsbehov, ofte oppnå tjenlige forsikringsordninger etc. og sitte igjen med et betydelig sikkerhetsnett.

Det er likeledes en utbredt oppfatning at det er mulig å velge mellom å bruke opparbeidet honorar eller innbetalt honorar som grunnlag ved regnskapsføring og ligning. Saken er at regnskapsloven ikke gir noe valg. Det er ulovlig å bruke innbetalt honorar som grunnlag.

Tannlegene holder også fast på fordelingsprosjenter som 40/60, 45/55 eller

50/50 som om det skulle være et prejudikat for disse forhold. Disse satser er fastlagt langt ned i forrige århundre. Tannlegeyrket har endret seg radikalt siden disse satser kom på trykk. Utviklingen i yrket har gjennomgått betydelige endringer også kostnadmessig i årene som er gått. Jeg vil bare nevne kostbart teknisk utstyr, data, nye krav til hygiene og nå også merverdiavgift (mva.) på tjeneste. Denne kostnadsøkning må etter min oppfatning også selvfølgelig føre til en deling av økningen i kostnader mellom praksiseier og assistenttannlege, og selvfølgelig slå ut som en endring av fordelingsprosjentene. Det har vært gjort lite med dette, noe som har ført til synkende lønnsomhet i tannlegebedrifter. Det er også veldig korttenkt å fokusere så sterkt på fordelingsprosjenter og helt glemme vesentlige forhold hos praksiseier. Dette vil være effektivitet, lokalisering, utstyr, opplæring og andre forhold ved klinikken. Dette vil ha langt større betydning enn prosjekter når det gjelder inntjening for den enkelte assistenttannlege.

Tannpleiere

Det som er beskrevet angående tannleger vil også tilsvarende gjelde for tannpleiere. Forskjellen er kanskje den at tannpleiere ofte arbeider for flere tannleger samtidig. De vil således kunne ha flere enn én oppdragsgiver, og vil da lettere kunne betraktes som selvstendig næringsdrivende.

Utleie av hele eller deler av praksis

All utleie er normalt momsbelagt. Dette innebærer at all utleie av hele eller deler av tannlegepraksis skal faktureres fra praksiseier til praksisleier med et påslag på 24 % mva. For praksiseier innebærer dette at han må la seg registrere i mva. registeret (enhetsregisteret) og beregne inngående og utgående avgift av den avgiftspliktige del av sin totale virksomhet.

For praksisleier innebærer dette videre at hans leiekostnad for praksisen stiger med 24 % uten at han kan få dette mva. tillegg refunderet på noen måte. Tannhelsetjenester er etter reglene mva. frie.

Kontorfellesskap

Dette er forholdet når to eller flere kolleger driver hver sin virksomhet fra felles lokaler. Den enkelte driver enten som selvstendig næringsdrivende eller som et AS. Normalt føres det et felles regnskap for alle felleskostnader som så fordeles mellom deltakerne i fellesskapet etter en nøkkel ifølge avtale.

Jeg ser ingen spesielle skatte- eller avgiftsmessige spørsmål knyttet særskilt til denne driftsformen.

Kompaniskap

Dette tilfellet foreligger når to eller flere driver en praksis sammen. Formue og nettoresultat deles mellom eierne etter inngått avtale. Normalt er ikke skatte- og avgiftsproblemer knyttet til driftsformen.

Ansvar overfor myndigheter

Ligningsmyndighetene kan gå ti år tilbake i tid og ilgne skatt, tilleggsskatt og renter for beløp som er unndratt beskatning ved inntekts- og formuesligningen. Ansvar for manglende foretatt skattetrekk hos arbeidstakere og manglende beregning av arbeidsgiveravgift ligger helt ut hos arbeidsgiver.

Ansvar for ansatte

Det er opp til ligningsmyndighetene å ta standpunkt til om det foreliggende arbeidsforhold er en ansettelse (lønns-mottaker) eller et oppdragsforhold (selvstendig næringsdrivende). Blir virksomheten til den selvstendig næringsdrivende ansett som et ansettelsesforhold, kan dette få store økonomiske konsekvenser for praksiseier.

Praksiseier vil bli gjort ansvarlig for manglende foretatt skattetrekk og manglende beregnet arbeidsgiveravgift i verste fall i ti år tilbake. I tillegg kommer renter og mulig tilleggsskatt. Praksiseier kan søke regress hos den ansatte for skattetrekkbeløpet, men kun for tre år bakover, da slike krav foreldes etter tre år.

Tabell 1. Beregninger for assistenttannleger for to omsetningsalternativer

Total omsetning	Tannteknikk	Fordelingsprosjent	Provisjon	Netto etter skatt	
				Lønnstaker	Selvstendig næringsdrivende
2 100 000	240 000	40	736 000	379 900	379 600
2 500 000	300 000	50	1 100 000	506 000	544 200

De øvrige regler i arbeidsmiljøloven og ansattes rettigheter for øvrig slår ut i full tyngde og praksiseier kan få mange overraskelser. Jeg kan bare nevne regler om ansettelsesvern og eksempelvis regler i forbindelse med graviditet.

Ansvar for pasienter

Den selvstendig næringsdrivende er som leverandør ansvarlig for utførelse og levering av sitt produkt og sin tjeneste slik dette er beskrevet i avtale. Pasienten som er mottaker av produktet eller tjenesten, er antagelig i de fleste tilfeller ikke klar over hvem som har levert produktet. Er det den utførende tannlegen eller praksiseierens bedrift?

Pasienten er ofte helt uvitende om hvorvidt den utførende tannlegen er ansatt hos praksiseier eller driver sin egen bedrift som selvstendig næringsdrivende. Dette vil jeg tro har konsekvenser for ansvarsforholdet. Antagelig vil han kunne rette krav for feilbehandling overfor begge bedrifter. Tilknytningsforholdet til den utførende tannlegen er vel normalt skjult for pasienten.

Avslutning

Jeg har møtt oppfatninger blant tannleger om at jeg tar feil og at jeg overdriver. Det kan umulig tenkes at ligningsmyndighetene vil gå løs på en hel yrkesgruppe for forhold som har pågått

i alle år og for kanskje store deler av gruppen.

Jeg tror det er feiltenkning. Det er all grunn til å tenke mer seriøst gjennom vår situasjon. Ligningsmyndighetene har som oppgave å ligne etter lover og bestemmelser og har ingen mulighet til å ta hensyn til bestemte yrkesgrupper og foreta avvikende ligning for disse. Skal noen behandles lempeligere, må, etter det jeg vil tro, Stortinget inn og vedta særlov. La oss ikke være naive, men foreta oss noe i forkant og ikke være som strutsen.

Gustav Gullaksen er statsautorisert revisor og styreformann i Dentalia Holding AS

ARTINORWAY

formidler tanntekniske arbeider av meget høy kvalitet fra et laboratorium i Hong Kong.

Myndighetene krever at laboratorier som leverer tanntekniske arbeider skal produsere i henhold til Direktiv 93/42 EØF.

Det Norske Veritas har sertifisert laboratoriet både for ISO 9002 og Direktiv 93/42 EØF

ARTINORWAY

*Postboks 2031 Grünerløkka
0505 Oslo*

Telefon 22 38 00 90

Telefax 22 37 24 86

*e-post: postmaster@artinorway.no
www.artinorway.no*